

نشریه الکترونیکی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

سرخن

خدمات جانبی کتابخانه‌ها به ویژه کتابخانه‌های آستان قدس رضوی

بی بی سکینه علوی فر

کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مسئول تالار کتاب‌های خارجی کتابخانه آستان قدس رضوی. مشهد. رایانامه: salavifar636@gmail.com

کتابخانه‌های عمومی نقش محوری در انتقال اطلاعات مناسب و مفید به جامعه را بر عهده دارند. این مسئولیت، در زمان بحران‌های مختلف که به طور اجتناب ناپذیر جامعه با آن روبه‌رو می‌شود، بسیار چشمگیرتر خواهد بود. برای کسب موفقیت در این راستا و کمک به جامعه کتابخانه‌های عمومی باید بر وظایف زیر تمرکز و تأکید شود:

۱. تعامل پیوسته با جامعه و شناسایی نیازهای قشرهای مختلف جامعه
۲. رصد مسائل و چالش‌های جامعه
۳. دسته‌بندی چالش‌ها برای آمادگی بیشتر به منظور همیاری
۴. برنامه‌ریزی برای ارائه انواع خدمات
۵. توسعه خدمات بر مبنای نیازهای اساسی اجتماعی، گروهی و فردی
۶. گزینش و تهیه کتاب و منابع اطلاعاتی (مجلات، منابع الکترونیکی و دیجیتالی، منابع صوتی) مرتبط با چالش‌ها
۷. فعالیت گسترده و حضور پررنگ در فضای مجازی با طراحی و راه‌اندازی سایت و شبکه‌های اجتماعی کتابخانه با محتوای پاسخگو و مرتبط با چالش‌ها
۸. ترویج آموزش‌های بنیادی و ترویج تفکر منطقی و انتقادی

کتابخانه‌های آستان قدس رضوی در راستای تأمین نظرات مراجعان و کاربران و جلب حداکثری اقبال مختلف جامعه، خدمات جانبی فراوانی ارائه می‌کند که از جمله می‌توان به آماده‌سازی و افتتاح اولین کتابخانه تخصصی کودک، افتتاح مرکز اسناد شمال خراسان در شهر قوچان، افتتاح واحد مطالعات دفاع مقدس، آماده‌سازی اولین کتابخانه، موزه و مرکز اسناد امام رضا (ع) در استان کهگیلویه و بویراحمد در شهر سوق، ایجاد و راه‌اندازی «ایستگاه مطالعه زائر»، تدوین و اجرای برنامه پاتوق فرهنگی، انجام فعالیت‌های کتاب درمانی، جلسات زنگ کتاب، جلسات خوانش متون کهن فارسی و

ادبیات دفاع مقدس، جلسات نقد و بررسی کتاب شمس، برگزاری سه‌شنبه‌های فرهنگی (معرفی و رونمایی از آثار نفیس کتابخانه‌های آستان قدس رضوی) و ... اشاره کرد.

در شرایط کنونی و با توجه به بحران بیماری، کتابداران تلاش می‌کنند به نقش اطلاع‌رسانی خود در جامعه به خوبی عمل کنند. برخی از اهم فعالیت‌ها در شرایط فعلی عبارتند از:

- فراهم کردن زیرساخت‌ها و تشکیل جامعه کاربری برای هر کتابخانه به گونه‌ای که به وقت بحران، اطلاع‌رسانی مطابق با سلايق آنان صورت گیرد

- توجه به ظرفیت رسانه‌های مجازی و استفاده از آن‌ها در جهت آموزش و آگاهی بخشی به کاربران

- نمایشگاه‌های مجازی و موزه مجازی

- ارائه خدمات اطلاع‌رسانی بر بستر کتابخانه‌های دیجیتال؛ پرسش از کتابدار، خدمات تحویل مدرک، امانت

دیجیتال و...

- تقویت وبگاه سازمان و زیرسایت‌ها با درج محتواهای مفید و ضروری متناسب با نیاز کاربران

- تولید و گردآوری محتوای مناسب و خلاقانه و ارائه آن به کاربران در شرایط بحران همانند کتاب‌های صوتی و

فایل کتاب‌های چاپی با در نظر داشتن قوانین حق مؤلف

- برگزاری مسابقات خلاقانه و انگیزشی جهت مطالعه و خواندن برای ترویج عادت خواندن در جامعه

- همکاری با سایر سازمان‌ها به خصوص صدا و سیما در جهت ارائه برنامه‌های مرتبط با آموزش عمومی و

خصوصی

- معرفی کتاب توسط کتابداران و بارگذاری در فضای مجازی و سایت سازمان در راستای آگاهی‌رسانی و ترغیب

جامعه به مطالعه

- برگزاری وبینارهای موضوعی و مناسبتی و اطلاع‌رسانی اهم رخدادهای و چکیده نشست‌ها در پیام‌رسان‌ها مانند ایتا،

بله، واتساپ

و بسیار دیگری از فعالیت‌ها که در این مقال نمی‌گنجد.

کوتاه سخن آن که تجربه سودمند کتابخانه‌ها و کتابداران در برخی رخدادهای ناگوار از جمله زلزله، سیل و کرونا،

نشان داد که آن‌ها می‌توانند نقش تأثیرگذاری در برطرف کردن چالش‌ها و کمک به مردم در برخورد با آسیب‌ها

(تأثیر بیش از اندازه مردم-به ویژه کودکان- در از دست دادن عزیزان خود، احساس شدید بی‌پناهی، افسردگی، ناامیدی

نسبت به آینده، و مواردی از این دست) داشته باشند.

مدیران جامعه و سازمان‌های دولتی و غیردولتی باید نقش سودمند کتابداران و کتابخانه‌ها در کمک به اصلاحات

اجتماعی را باور داشته باشند و شرایط و امکانات لازم را برای این نقش‌آفرینی در اختیار آنان قرار دهند. نتایج این رویکرد،

توسعه پایدار کشور بر مبنای عقلانیت فرد فرد جامعه است.